

FINANSTILSYNET
THE FINANCIAL SUPERVISORY
AUTHORITY OF NORWAY

Seminar om aktuarens rolle

Aktuarforeningen 11. september 2024

Innhold

- Forventninger til systemet for styring og kontroll av forsikringsrisiko
 - Strategi og overordnede retningslinjer
 - Organisering og ansvarsforhold
 - Styringsstruktur i første linje
 - Ressurser og kompetanse
 - Måling-, overvåking- og rapportering av forsikringsrisiko
- Nærmere om egnethetsvurdering
- Nærmere om aktuarfunksjonen

Strategi og overordnede retningslinjer

- Det bør foreligge en forsikringsstrategi som fungerer som et styringsverktøy for styret
- Strategidokumentet bør gi klare føringer for forsikringsvirksomheten med angivelse av overordnede mål og rammer
- Gjennom strategidokumentet bør det
 - identifiseres aktuelle forsikringsrisikoer
 - fastsettes hvordan disse skal måles og styres
 - fastsettes hvordan utvikling av de ulike risikoene skal rapporteres til styret
 - gis klare retningslinjer for de tiltak som skal gjennomføres når rammene overskrides
- I strategidokumentet bør det fastsettes hvilke produkter / hvilke typer forsikringsrisiko som foretaket er villig til å akseptere og det bør gis føringer for risikospredning
 - Det bør foreligge retningslinjer for godkjenning av nye produkter og produktområder

Strategi og overordnede retningslinjer

- Den etablerte rammestrukturen i forsikringsstrategien bør sikre at alle vesentlige risikoer er styrt
- Eksempler på risikorammer kan være:
 - Rammer for forsikringsteknisk resultat per produkt/produktgruppe
 - Rammer for hvor stort avvik fra estimerte kostnader foretaket kan akseptere før det skal iverksette tiltak
 - Rammer for hvilke skift i avgangshyppighet eller tilgangshyppighet foretaket skal kunne tåle
- Alle vesentlige deler av det forsikringstekniske beregningsgrunnlaget for de ulike forsikringsproduktene bør inkluderes i forsikringsstrategien. Dette gjelder både for premier og avsetninger

Strategi og overordnede retningslinjer

- Retningslinjer for forsikringstegning
 - Det bør foreligge en fastlagt prosedyre for fastsettelse og revidering av pristariff / premietariffer for ulike elementer og produkter.
 - Det bør foreligge retningslinjer for momenter som skal hensyntas ved aksept av risiko.
 - Det bør foreligge instruks med rammer for rabatter og/eller annet avvik fra etablerte retningslinjer (for eksempel egenandeler og spesialvilkår). God praksis er at rammene er implementert i foretakets forsikringssystem. Rabatter og/eller andre avvik fra etablerte retningslinjer er ikke aktuelt for livsforsikring.

Strategi og overordnede retningslinjer

- Retningslinjer for gjenforsikring
 - Identifisering av hvilke nivå av risikoavdekning som er hensiktsmessig sett i forhold til etablerte risikorammer, og hvilke typer av gjenforsikring som er mest hensiktsmessig gitt foretakets risikoprofil
 - Prosedyrer for å vurdere effektiv risikooverføring (basisrisiko)
 - Prinsipper for valg av motparter og prosedyrer for vurdering og oppfølging av kredittverdighet og risikokonsentrasjon. I valg av motparter bør usikkerhetsmomenter, for eksempel geografi og betalingsvilje, vurderes
- Foretaket bør ha skrevne retningslinjer for innhenting av informasjon, oppfølging og vedlikehold av forsikringsbestanden (informasjon ved forsikringstegning, ajourhold, kvalitetskontroll, mv.)

Organisering og ansvarsforhold - Styringsstruktur i førstelinjen

- Foretakets organisering innen forsikringsområdet bør være klar, dokumentert og tilpasset virksomhetens størrelse, kompleksitet og omfang.
- Foretakets styringsstruktur i førstelinjen:
 - Styringsstrukturen bør sikre løpende engasjement fra foretakets styre, ledelse og nøkkelfunksjoner.
 - Foretaket bør klart definere hvilken organisatorisk enhet eller hvilke gruppe / komité som har ansvar for den overordnede styringen av risikonivået og oppfølgingen av resultatene.
 - Foretaket bør ha tilstrekkelig uavhengige enheter / personell i førstelinjen med et klart definert ansvar for jevnlig måling, overvåking, rapportering og kontroll av forsikringsrisiko. Enhetene / personene bør rapportere uavhengig av enheter med resultatansvar.
 - Foretaket bør ha retningslinjer for å sikre tilstrekkelig arbeidsdeling og unngå interessekonflikter. Stillingsinstrukser og arbeidsbeskrivelser bør foreligge for sentrale medarbeidere.

Organisering og ansvarsforhold

- Ressurser og kompetanse

- Styret og ledelsen skal ha tilstrekkelig kompetanse på forsikringsområdet.
- Styret og ledelsen bør sikre at foretaket har tilstrekkelig ressurser og kompetanse mht. håndtering av forsikringsrisiko.
 - Foretaket bør ha personell som samlet har de kvalifikasjoner og erfaringer som er nødvendig for at virksomheten drives på en forsvarlig måte.
 - Antallet medarbeidere bør være tilpasset virksomhetens kompleksitet og omfang. Ressursene bør være tilstrekkelige til å dekke inn midlertidig fravær av nøkkelpersonell.
 - Ved utkontraktering av oppgaver (for eksempel forsikringstegning, IKT-systemer, aktuarfunksjon, skadebehandling, mv.) skal foretaket selv ha de nødvendige ressurser og kompetanse til å overvåke og kontrollere risikoer knyttet til den utkontrakterte virksomheten.
 - Personell med kontrollansvar bør ha god forståelse av aktuelle risikoer og ha myndighet og insentiver til å belyse og vurdere handlinger utført av personell med resultatansvar.

Måling-, overvåking- og rapportering av forsikringsrisiko

- Øvrige momenter på forsikringsområdet
 - Administrasjon av forsikringsbestanden (IKT-systemer)
 - Verdivurdering av avsetninger
 - Dokumentasjon av beregningene
 - Fastsettelse av pris- og premietariffer
 - Stresstester og scenarioanalyser
 - Rutiner for overvåkning
 - Styre- og ledelsesrapportering

Nærmere om egnethetsvurdering

- Finanstilsynets rundskriv «Vurdering av egnethetskrav» 3/2023
- Egnethetskrav knytter seg blant annet til utdanning, erfaring, økonomiske forhold og atferd.
- Egnethetskravene gjelder for styremedlemmer (herunder varamedlemmer), daglig leder, faktiske ledere og enkelte andre.
 - I utgangspunktet vil det være opp til foretakene å bestemme hvilke personer som skal anses som faktiske ledere.
 - For finansforetak gjelder egnethetskravene for personer som skal anses å inneha nøkkelfunksjoner. Personer med nøkkelfunksjoner inkluderer ansatte med beslutningskompetanse på høyt nivå og personer med kontrollfunksjoner. Aktuarfunksjonen er omfattet. Det samme gjelder risikostyringsfunksjonen.
 - Ledere av nøkkelfunksjoner omfattes av meldeplikten til Finanstilsynet.

Nærmere om egnethetsvurdering

- Foretakenes vurdering av den enkeltes egnethet skal være konkret med hensyn til at personen har nødvendige kvalifikasjoner og yrkeserfaring for den konkrete virksomheten foretaket driver, og den funksjonen og oppgavene personen skal ivareta.
- Foretakene må påse at melding for de personene som skal egnethetsvurderes av Finanstilsynet, sendes til Finanstilsynet. Foretakene må ha kommet til at vedkommende tilfredsstillter kravene før melding sendes.
- Foretaket må påse at lovens krav til egnethet er oppfylt til enhver tid. Finanstilsynet vil kontrollere at forpliktelsene blir overholdt av foretaket.
- Kravet til erfaring og faglige kvalifikasjoner må vurderes konkret mot den rolle vedkommende skal ha og den virksomheten foretaket driver.

Egnethetsvurdering av aktuarfunksjonen

- Den uavhengige kontrollfunksjonen med ansvar for aktuarfaglige oppgaver (aktuarfunksjonen) skal utføres av personer som har kunnskap om forsikringsteknisk og finansiell matematikk på et nivå som står i forhold til arten, omfanget og kompleksiteten av risikoene i virksomheten og som kan godtgjøre at de har relevant erfaring med gjeldende faglige standarder. (Solvens II – forskriften § 28)
 - Finanstilsynet tar utgangspunkt i eget rammeverk når Finanstilsynet vurderer egnethet av kontrollfunksjoner ved konsesjon eller ved endring i kontrollfunksjoner i foretakene.
 - Uavhengige kontrollfunksjoners kompetanse på forsikringsområdet bør være tilpasset kompleksiteten og omfanget av virksomheten. De som utøver aktuarfunksjonen må ha kunnskap om og erfaring med foretakets produkter.

Egnethetsvurdering av aktuarfunksjonen

- Styret har ansvar for at kontrollfunksjonene oppfyller kravene til kompetanse, og at vedkommende som ansettes for øvrig er egnet.
 - Dette ansvaret gjelder til enhver tid. Å fastsette krav til trening og kurs av kontrollfunksjonene er god praksis.
- Også andre kvaliteter/personlige egenskaper er av vesentlig betydning for de uavhengige kontrollfunksjonene.
 - Foretakets må påse at personer som bekler uavhengige kontrollfunksjoner har tilstrekkelig faglig tyngde og integritet.

Aktuarfunksjonen

- Aktuarfunksjonen er en uavhengig kontrollfunksjon i foretakenes andrelinje med ansvar for aktuarfaglige oppgaver.
- Hovedoppgavene består i å
 - samordne/koordinere beregningen av de forsikringstekniske avsetningene
 - sikre at metoder, underliggende modeller og forutsetninger som legges til grunn i beregningene er hensiktsmessige
 - sikre at dataene som benyttes, er fullstendige og for øvrig av god kvalitet
 - sammenligne beste estimat mot erfaring
 - informere styret om påliteligheten og tilstrekkeligheten av beregningene av de forsikringstekniske avsetningene
 - overvåke eventuelle tilnærminger og approksimasjoner ved beregningen av beste estimat
 - ta stilling til selskapets forsikringstegnings- og gjenforsikringsstrategi
 - bidra til effektiv gjennomføring av systemet for risikostyring

Nærmere om aktuarfunksjonens oppgaver

- Samordne/koordinere beregningen av de forsikringstekniske avsetningene, bl.a.
 - Påse at alle forpliktelser er inkludert
 - Vurdere utvikling i avsetningene over perioden (inkludert konsekvenser av endringer i metoder, modeller og forutsetninger) og hvordan dette påvirker solvenskapitalen
- Sikre at metoder, underliggende modeller og forutsetninger som legges til grunn i beregningene er hensiktsmessige, bl.a.
 - Vise sammenligning mellom forutsetninger og erfaringer
 - Vurdere metoder og modeller benyttet i beregningen av forsikringstekniske avsetninger
 - Vurdere IT-system som brukes ved beregningen av tekniske avsetninger
 - Sikre verdivurderingen av opsjoner og garantier
 - Vurdere tilnærminger og forenklinger i avsetningene
 - Vurdere at reassuranseprogrammet er hensyntatt i solvensberegningen på en rimelig måte

Nærmere om aktuarfunksjonens oppgaver

- Vurdering av datakvalitet, bl.a.
 - Beskrive hvordan data er kontrollert
 - Usikkerhet i dataene
 - Områder hvor det har vært nødvendig å benytte ekspertvurderinger
 - Hvordan manglende data er håndtert
 - Forklare hvordan data og metoder brukt til å fastsette at forutsetninger er passende har blitt vurdert
 - Vurdere gruppering i homogene risikogrupper

Nærmere om aktuarfunksjonens oppgaver

- Aktuarfunksjonens vurdering av foretakets forsikringsstrategi og konsistens med øvrige overordnede strategier. Dette omfatter også vurdering av retningslinjer for forsikringstegning og premienivåer. Bl.a.
 - Vurdering av om premienivået er tilstrekkelig for å dekke fremtidige erstatningsutbetalinger og kostnader
 - Vurdering av hvilke eksterne faktorer som kan påvirke om premiene er tilstrekkelige
 - Effekt av anti-seleksjon
 - Vurdering av konsistens med øvrige strategier og foretakets overordnede risikoappetitt
- Vurdering av foretakets reassuranseprogram, bl.a.
 - At reassuransen er tilstrekkelig
 - God praksis tilsier at aktuarfunksjonen vurderer tilstrekkeligheten i stressede scenarioer
 - Reassuransen stemmer overens med risikoappetitt og retningslinjer for forsikringstegning

Nærmere om aktuarfunksjonens oppgaver

- Aktuarfunksjonen bør bidra til effektiv gjennomføring av foretakets system for risikostyring. Dette innebærer blant annet
 - Aktuarfunksjonen bør ta stilling til foretakets strategier på forsikringsområdet
 - Aktuarfunksjonen bør i ORSA-prosessen ta stilling til usikkerheten i de tekniske avsetningene
 - Aktuarfunksjonen bør bidra til å sikre risikomodelleringen som danner grunnlaget for beregningen av solvenskapitalkravet
 - Aktuarfunksjonen bør bidra til egenvurderingen av foretakets kapitalbehov
 - Aktuarfunksjonen bør for øvrig støtte risikostyringsfunksjonen der dette er aktuelt i risikomodelleringen og gi innspill til ORSA
 - Aktuarfunksjonen bør være informert om forhold som har vesentlig betydning for foretakets forsikringsrisiko, herunder nye aktiviteter

Aktuarfunksjonen - organisering

- Styret bør fastsette en instruks for den enkelte kontrollfunksjon hvor funksjonens plikter og rettigheter framgår, herunder funksjonens uavhengighet og interaksjon med styret
- Aktuarfunksjonen bør rendyrkes for å sikre tilstrekkelig uavhengighet fra utøvende funksjoner
- Leder av aktuarfunksjonen bør organisatorisk være direkte underlagt daglig leder
- Finanstilsynet har imidlertid akseptert at aktuarfunksjonen og risikostyringsfunksjonen integreres i én organisatorisk enhet så lenge dette ikke innebærer interessekonflikter
- Styrkeforholdet mellom enheter / personell med resultatansvar og enheter / personell med kontrollansvar bør være slik at kontrollenhetene kan gjennomføre en effektiv og god løpende kontroll
- Lederen av aktuarfunksjonen bør uansett organisering ha fullmakt og plikt til å rapportere direkte til daglig leder og styret

Aktuarfunksjonen - interessekonflikter

- Mulige interessekonflikter knyttet til kontrollfunksjonene bør kartlegges
- Dette gjelder f.eks.
 - Knyttet til ressurser involvert i kontrollfunksjonens arbeid, spesielt ressurser med flere oppgaver i både første og andrelinje (også midlertidige oppgaver)
 - Hvilke ansvarsområder har personen som bekler kontrollfunksjonen. Kan f.eks. være relevant ved utkontraktering av kontrollfunksjonen
 - Hvilket arbeid og oppgaver har personen som bekler kontrollfunksjonen hatt tidligere
 - Er det avsatt tilstrekkelige ressurser til å utøve kontrollfunksjonen. Er det tilstrekkelig ressurser til å utøve de andre rollene i foretaket, eller må kontrollfunksjonen også dekke andre roller
 - Hvilke rapporteringslinjer har kontrollfunksjonen. Hvilken rolle i foretaket har personalansvar for kontrollfunksjonen
- Det bør gjennomføres aktive tiltak for identifiserte interessekonflikter

Styre- og ledelsesrapportering - Aktuarfunksjonens rapport

- Aktuarfunksjonens rapport bør bl.a. inneholde:
 - En grundig redegjørelse for aktuarfunksjonens hovedoppgaver etter regelverket
 - En beskrivelse av kontroller utført
 - En tydelig konklusjon om avsetningene er tilstrekkelige og pålitelige
 - En vurdering av usikkerhetsnivået ved estimatene på tekniske avsetningene, og kilde til usikkerheten
 - En tydeliggjøring av de mest sentrale faktorene for avsetningene f.eks. gjennom sensitivitetsanalyser av de mest sentrale forutsetningene
 - Forklaring av endringer i forutsetninger, metoder og modeller
 - En redegjørelse av faktiske og mulige interessekonflikter for aktuarfunksjonen
 - En redegjørelse av hvilket arbeid (validering) aktuarfunksjonen har gjennomført selv og hvor aktuarfunksjonen er avhengig av andres arbeid
 - Eventuelle uenigheter med førstelinjen bør klart fremkomme i aktuarfunksjonens rapport
 - Oppsummering av oppfølgingspunkter fra tidligere rapporter

Styre- og ledelsesrapportering - Aktuarfunksjonens rapport

- Ved utforming av rapporten bør aktuarfunksjonen ta hensyn til at ikke alle i styret har høy kompetanse på aktuarområdet
- Viktige poenger må komme tydelig fram
- Rapporteringsfrekvens:
 - Aktuarfunksjonen bør løpende rapportere vesentlige forhold til styret, og minst årlig gi en samlet rapportering til styret og ledelsen

FINANSTILSYNET

THE FINANCIAL SUPERVISORY
AUTHORITY OF NORWAY

Kunne du tenke deg å jobbe i Finanstilsynet?

finansstilsynet.no/jobb-hos-oss